

Opis źródła:

Fragment pracy "Jarstwo i wełniarstwo w dziejach Słowiańszczyzny" autorstwa Konstantego Moes-Oskragiełły (1850-1910). Był on polskim społecznikiem i okultystą, pionierem polskiego ruchu wegetariańskiego, propagatorem homeopatii, leczenia słońcem i wełnianą odzieżą. W przytaczanej pracy, dał wyraz swej działalności i udowodnił, że Słowianie pochodzili od antycznych Hiperborejczyków i od zarania dziejów hołdowali jarstwu i nosili wełniane ubrania, czemu zawdzięczali nadzwyczajną siłę, wzrost olbrzymi, urodę i siłę.

Miejsce wydania:

K. Moes-Oskragiełło, *Jarstwo i wełniarstwo w dziejach Słowiańszczyzny*, Warszawa 1888, ss. 192.

Treść źródła:

Najstarsi dziejopisarze greccy wspominają o „Hyperborejach.” Zgodność, jaka zachodzi między opisami tego ludu dokonanyymi przez nich, a opisami późniejszymi o Słowianach, jest uderzająca. Dlatego nie waham się uważać pierwszych za Słowian pierwotnych.

O Hyperborejach, których już Homer zna, a Orfeus nazywa makrobijami, czyli długżyjącymi, mówi Pomponius Mela, Plinius i Solinus: „Ziemia ich jest wrodzajna, powietrze czyste i zdrowe, żyją bardzo długo, nie znają bowiem złości, chorób i wojen; wiodą życie w niezmiennej i bezpiecznej wesołości, oraz nieustannym pokoju. Piękne lasy i dąbrowy są ich mieszkaniem, owoce drzew pokarmem, mięsa nie jadają, umierają spokojnie, i t.d.” Szczęśliwy żywot, jaki prowadzili Hyperboreje, i jakiego im zazdrościli starożytni, nie był przypadkowy bynajmniej; był on skutkiem dobrze obmyślanych prawideł życia, prawideł którymi Hyperboreje, według wspomnianych dziejopisarzy, wzajem się zobowiązywali do czystego żywota; prawideł, obleczonych w postać „klątwy,” czyli przysięgi. Treść jej nie jest nam bezpośrednio wiadoma. Istnieje zaś zupełnie analogiczne, ja nawet przypuszczam, że identyczne prawo słowiańskie, zachowane w nazwach bukw pierwotnego naszego abecadła głagolickiego, a raczej azbukii, treści następującej: Jaz buki wiedzy hlahlol: dobro jest żywity żelo zemla, ji jiże kako ludy myślite, nasz on; pokoj rci słowo twerdo; uk fert chłir ci czerw; sza jor jory jer^ojęt, jās. To znaczy bardziej z polska, a mniej *zdziwologwane* przez nieświadomych rzeczy pismaków dawnej Słowiańszczyzny: Ja (że) bukwy (literami-pisane) wydaję ogłoszenie

(prawo): Dobrze jest żywić się zieleń ziemi; ji jize (który) kako (jako) ludy (człowiek) myśli, nasz on; pokój rciąc (nazwij) słowem twardym (stale, twardo utrzymuj pokój); wnoś ręki (z greckiego) choćby na robaka; wszak (jeżeli) kłótnik z kłótnikami kłócił się (jer^o warczyć; do dziś dnia szczujemy psa słowem „jer^or^o“, ujętego związać.

Dokument powyższy stanowi zatem prawo słowiańskie objęte pięcioma nakazami czyli paragrafami:

§ 1. Dobrze jest żywić się zieleń (dziełem) ziemi, czyli: zaleca się żywić się tylko płodami ziemi.

§ 2. Kto jako człowiek myśli (nie po zwierzęcemu, drapieżnie) ten nasz.

§ 3. Pokój utrzymuj stale.

§ 4. Nie wnoś ręki choćby na robaka.

§ 5. Gdyby kłótnik jaki z kłótnikami kłócił się, niech będzie ujęty i związany—większych przestępstw i większej kary widać nie było.

Teraz porównajmy treść praw słowiańskich z tym, co mówią o Hyperborejach greccy dziejopisarze: ...owoce drzew są ich pokarmem, — dobrze jest żywić się dziełem ziemi; ...wiodą życie w nieustannym pokoju — pokój utrzymuj stale; ...mięsa nie jadają — nie wnoś ręki choćby na robaka; ...nie znają złości i wojen — kłótnika ująć i związać. — Czyż to porównanie nie jasno przemawia? — Omawiane prawo słowiańskie, zabraniające przelewu krwi, obowiązujące do ludzkości, szlachetności, słowem do miłości, jest zaszczytem dla rozwoju ducha ludzkiego. Jestem przekonany, że nie błędę, uważając je za identyczne z przysięgą obowiązującą Hyperborejów, wnosząc z identycznej treści, celu i skutków identycznych, tym bardziej, że Hyperboreje zamieszkiwali te same kraje, które uważać musimy za pierwotne siedliska Słowian.

Starsi i nowsi uczeni, niewątpiąc ostatecznie o istnieniu Hyperborejów, prawie wszyscy różnią się w zdaniach, co do okolic, które mieli zamieszkiwać. Osadzają ich jedni w okolicach późniejszej Medyjii, na północnym wybrzeżu morza czarnego, nad Adryjatykiem północnym i w późniejszej Illiryi; inni na stoku Karpat, w Giermaniji starożytnej (całej ongi słowiańskiej), a nawet w Skandynawii. — Ta sprzeczność zdań właśnie, dla mnie jest dowodem, że wszyscy

mieli słuszość; wszystkie bowiem te okolice zamieszkiwali Słowianie, nawet jeszcze za czasów historycznych. Dodajmy do tego, że w badaniach swych dochodzi J. H. Chr. Schubart w dziele: „Dissert. de Hyperboreis,“ do wniosku, iż Hyperborejami byli prawdopodobnie osadnicy indyjscy, co znowu licuje z osadnictwem kelto-słowiańskim Europy z Medyi (o czym niżej) ku zachodowi, podług teorii Obermüllera, a zgodzimy się, że, w połączeniu z innymi jeszcze dowodami, które dalej wyliczam, moje przekonanie mało zostawia wątpliwości. — Wysoko rozwinięte życie moralne Hyperborejów, wynik wspomnianych już praw i urzędzeń, podziwiają wszyscy starzy dziejopisarze, a choć pozornie różnią się co do miejsca ich zamieszkania, to jednak zgadzają się wszyscy co do ich pojęć etyczno-religijnych. — Spór tedy międzynarodowy, sięgający o zaszczyt należenia do potomków szlachejnych Hyperborejów, rozstrzyga się na korzyść Słowian. — Że Słowianie żyć musieli długo, przy czystej swej dyjecie i zdrowym odzieniu się, dowodem jest, że wyraz "wiek" czyli wiek zwyczajny człowieka jest w języku naszym równoznaczny ze "stuleciem". Mówimy dziś jeszcze "to człowiek wiekowy", rozumiejąc pod tym wyrażeniem "starego człowieka". Dawniej oczywiste oznaczało to człowieka mającego więcej niż sto lat.

Słowniczek pojęć:

Hyperborea - w mitologii greckiej legendarna kraina, która miała znajdować się daleko na nieokreślonej północy, za siedzibą wiatru północnego – Boreasza. ej mieszkańcy, Hiperborejczycy prowadzili beztroskie i szczęśliwe życie, wolne od chorób i cierpień.

Pytania do źródła

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. Jaka relacja łączyć miła wg autora Hiperborejczyków i Słowian?
2. Jakie prawa miały towarzyszyć w antycznych czasach hiperborejczykom?
3. Jakie cudowne efekty miła mieć prawa Hiperborejczyków?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. Jakie podobieństwa i różnice dostrzega autor między prawem Hyperborejów a prawem słowiańskim?
2. Jakie argumenty przedstawia autor, aby uzasadnić, że Hyperboreje mogli być przodkami Słowian?
3. Jakie znaczenie w tekście mają odniesienia do dzieł starożytnych historyków, takich jak Pomponius Mela czy Homer?
4. Jak autor interpretuje pojęcie "wiek" i jakie ma ono znaczenie w kontekście życia Hyperborejów i Słowian?

Literatura pomocnicza:

U. Eco, *Historia krain i miejsc legendarnych*, Poznań 2013.

Wskazówki:

Tekst ten może posłużyć na zajęciach w których nauczyciel przedstawi, podstawy badań historycznych. Wyjaśnić można na jego przykładzie związki ideologii z badaniami historycznymi. Moes-Oskragiełło łączył idee wegetarianizmu z narodową dumą i własną oryginalną wizją przeszłości. Można pokazać z jego pomocą, że nie wszystkie informacje zebrane przez badaczy są poprawne i czasem ideologia powoduje, że prace o przeszłości mają zamienioną treść.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Mateusz Maleszka